
AANVAL, BIJVAL EN VERWEER.

I.

Bekijk het nog eens!

DE heer C. de Schutter schrijft ¹⁾ over leerlingen, die er op hopen, dat de school wegens griep gesloten zal worden.

En hij beschrijft een geval van een jongen leeraar — wéér ziek — er is een bezorgde jonge vrouw — het is treurig — maar de leerlingen zijn blij. De heer De Schutter eindigt: „Er hapert iets.” En de Redactie noemt het woord „Inleiding”. Dit artikel een inleiding, laten we zeggen: een woord vooraf — voor een reeks artikelen: Praktische Schoolhervorming.

Zeker. Er zal wel een en ander aan de school hervormd moeten worden. Waaraan niet? Doch — als ik nu dat stukje van den heer De Schutter, benevens het woord „Inleiding” en den titel Praktische Schoolhervorming op me laat inwerken, dan krijg ik 't idee, alsof iemand ter wereld denkt, dat de school zóó hervormd zou kunnen worden, dat leerlingen

¹⁾ Puntige Pijlen II in No. 5.

niet meer blij zijn als er kans komt op sluiting van de school, dat leerlingen *niet* meer een hoera onderdrukken als er, door ziekte, een wiskunde-uur uitvalt. Zou Van Alphen dan toch nog zijn zin krijgen? „Mijn leeren is spelen!”

Gek genoeg ben ik met grijze haren en al nòg niet ver weggeraakt van mijn meisjestijd. En nu wou ik meneer De Schutter toeroepen: „Neem het zoo ernstig niet! Bekijk het ook eens van den anderen kant!”

In mijn doorluchten Normalschooltijd was er een tijdperk, waarin we nogal eens vrij kregen door ziekte van meneer Ten Have. Die leed toen aan malaria.

Nu was er naast Jan Ligthart géén leeraar, van wien we méér hielden, wiens lessen we heerlijker vonden, dan van meneer Ten Have. Ik heb al zijn leerboeken uit dien tijd nog als reliquieën bewaard. Als meneer Ten Have kwam en les gaf, en je zag de koorts schitteren in zijn oogen en branden op zijn vuurrood gelaat, dan hadden wij meisjes een meelij met hem, haast tot tranen toe. En als iets heerlijks hoorden we, dat hij altijd van Zaterdag tot Maandagmorgen vroeg naar Gelderland ging, en daar onmiddellijk koortsvrij was. *(vgl. Anneke v. d. dokter)*

Doch — als we vrij kregen om hem!

Het was in hoofdzaak Zaterdag van drie tot vier, dat dat nogal eens gebeurde. Dan was ik dolblij. Dan zag Moeders theetafel, of het Bosch, de Boschjes, de zee er hèèl anders uit dan op geijkten tijd. *Dit is zuiver waar.* Alle dingen hebben een ander aanzien, als je ze in zoo'n geschonken uur ziet. De blijdschap om die heerlijke vrijheid — het meelij met een zieken leeraar — het zijn twee geheel ongelijksoortige grootheden.

Die moet men geheel los van elkaar laten.

Op de H.B.S., waar mijn dochter gaat, heb ik meerdere zeer goede bekenden onder de leerkrachten. En toch. Als ze dan in den griepstijd om elf uur thuis kwam — hoe doll! Dan ging de tafel bij de kachel, en ze kreeg een kopje koffie, en de heele kamer was ineens anders, omdat ze er nu was, terwijl ze er niet hoorde, en 't was een feest voor mij. En als ze om drie uur thuis kwam, dan gingen de gordijnen veel eerder dicht en de schemerlampen gingen aan en bij de thee werd het gemeste kalf geslacht, en 't was niet te zeggen, wie blijer was, 't kind of ik. En ik zat te *vorschen*, waar we nu verder wellicht kans op hadden.

Doch dan kwam mijn andere geweten aan 't woord en ik moest even zuchten over de desorganisatie, die hierdoor ontstond en ik had meelij, niet alleen met de zieken om haar ziekte, maar vooral om haar zorgen over haar nu verstoord werk. Wat ik voor een zieke onderwijskracht altijd nog erger vind dan de ziekte zelf.

Maar dat eene en dat andere geweten van me, dat zijn twee heel verschillende dingen. En zoo gaat het bij een kind ook.

Zoo is het, en neem het nu maar niet te tragisch.

***

Tot slot een citaat uit „Het Huisje aan de Sloot” van Carry van Bruggen: blz. 70.

„Van meneer Snoek (het hoofd van de Joodsche school) kun je overigens zeggen wat je wil, maar één ding is plezierig, hij is vast elken winter een keer of wat een weekje ziek, zonder dat hij daarom dood gaat, want dat zou akelig zijn, en dan hoeven ze natuurlijk niet naar 't Joodsche school.”

En dan verder:

„Wat zag mijnheer Snoek er met zijn bruinen borstrok toch gek uit in bed. Hij vroeg, of ze niet dolblij waren, dat hij nu juist, terwijl er sneeuw lag, ziek was geworden en toen ze ja zei, begon hij ineens te lachen tot hij hoestte.”

En toch is dit kleine meisje, dat het zoo heerlijk vindt als meneer Snoek ziek is, een allerliefst kind, dat voor iedereen voelt en voor iedereen wat over heeft. Wat trekt ze zich de zonde van den ouden Zadoks aan! Verder omgeeft ze de figuur van meneer Snoek het heele boek door met kinderlijk ontzag, ontzag zonder vreeze of hekel.

S. LUGTEN—REYS.

***

II.

Zeër geachte Heer Redacteur,

BIJ het lezen van de „Puntige Pijlen” in de laatste aflevering van „Het Kind” sloeg mij de schrik om het hart en werd ik me bewust, dat ik eigenlijk meende, dat dergelijke toestanden tot het verleden behoorden. Mag ik hier tegenover stellen mijn eigen ervaring van de laatste veertien dagen?

't Is Donderdagmorgen en 's middags zal de Inspectievergadering zijn, waarop de vertrekkende Inspecteur gehuldigd zal worden. 't Geheele personeel stelt er prijs op, daar aanwezig te zijn, de school krijgt 's middags vrij. Hoort, hoe de hoogste klasse ($\pm$ 17 jaar) dit opneemt: „Hè juffrouw, waar is dat nou voor noodig, als we nou maar klaar komen met ons werk!”

Den volgenden middag ben ik zelf ziek en kan niet naar school gaan. Het zesde leerjaar moet nu wel vrij hebben, alleen het laatste uur. Als men mij verslag komt doen van de gebeurtenissen en ik vraag of de zesde blij was, is het antwoord:

„Weet je hoe het gegaan is? Op de mededeeling, dat er vrij was, klonk de uitroep: „Ajakkes, al weer!” en toen ik daarop zei: „Ja, meisjes, Juffrouw van Steenberg is ziek”: „O, dat is jammer, doet u haar dan de hartelijke groeten.”

Bij groeten is het niet gebleven. Ze hebben allemaal ernstig hun best gedaan een week lang rustig te zijn ook zonder contrôle en van puur hartelijke belangstelling werd hun werk, dat ik zelf kon nazien, versierd met teekeningen en bijschriftjes, terwijl de hoogste klasse de contrôle op netheid en orde overnam.

Dit zijn ook feiten, maar gelukkig een beetje roziger geïnt en daarom meende ik vermeldenswaard.

Met de meeste hoogachting,

S. v. STEENBERGEN.

***

III.

Opnieuw den boog gespannen.

DE Redactie van „Het Kind” is zoo vriendelijk, mij gelegenheid te geven tot een woord van verweer.

„Bekijk het nog eens”, voegt Mevr. Lugten—Reys mij toe en ik heb het inderdaad gedaan. Maar, hoe het mij spijt en hoe ik ook tuur, ik kan de kwestie niet anders zien, dan ik het gedaan heb, vóór ik mijn tweeden „puntigen pijl” afschoot. Ik ben werkelijk één van die naïeve menschen, die gelooven in de bestaansmogelijkheid van een school, waar de kinderen *niet* blij zijn, als er vrijaf wordt gegeven. Mevr. S. van Steenberg komt dat geloof versterken — ik zou aan haar getuigenis even waardevolle ervaringen uit eigen en anderer leven kunnen toevoegen. Scholen van die

soort zijn er al en hun aantal neemt gestadig toe. — Het zijn diè scholen, waar weinig wordt gedoceerd, waar de onderwijzer of leeraar schijnbaar minder beteekent dan de redeneerende „man” uit de meeste tegenwoordige scholen, maar waar hij in werkelijkheid wordt gevoeld als de onontbeerlijke leider en vraagbaak in een *actieve, werkende* klas. 1)

Er worden door Mevr. Lugten—Reys drie dingen voorbijgezien:

haar ervaringen èn uit haar eigen studietijd èn uit die van haar kinderen berusten op de toestanden in de oûde school, waar zelfs de beste leerkrachten dupe worden van een onkinderlijk, psychologisch te veroordeelen systeem;

niet ieder kind — hoe weinige misschien onder de duizenden schoolgaande kinderen — wacht een zorgzame moeder achter een theetafel met geurende thee — en hokkelingen kunnen alleen worden geslacht door wie de middelen heeft om ze te mesten: voor breede scharen van volkskinderen is de school een plaats met meer rust, meer liefde, meer geluk dan een huiskamer in een achterstraatje met een slovende moeder — *en waar ze dat niet is, moet ze dat worden*. Mag ik de geachte schrijfster herinneren aan Montessori's scholen voor volkskinderen? Als er één plaats ter wereld is, waar voor de kinderen der armen *iets* van het schrijnend onrecht, dat hen geschiedt, kan worden weggenomen, dan is het de school van de toekomst;

veel meer dan nu kan de school worden, moèt de school worden, *een werkgemeenschap*, waar de harteloze vreugde om een vrij uur niet mogelijk is, door de liefdevolle verdieping in elkaars leven van de groote en de kleine werkers.

En toch heeft Mevr. Lugten—Reys gelijk.

Want de scholen-van-nu vormen geen werkgemeenschap, tenzij een prachtkerel als de onderwijzer uit Thijsen's „Schoolland” de leiding heeft — de scholen-van-nu dwingen tot eenvormigheid en passiviteit — ik kan me het „hoera” van de klas bij een onverwacht uur vrijaf levendig voorstellen.

Maar om géén andere reden dan om dezen toestand te treffen schoot ik mijn puntigen pijl. C. DE SCHUTTER.